

Marian Żurowski

"Vinculum matrimoniale, Odis Robleda [et al.], Roma 1973 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 17/3-4, 304-305

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tego kanonu jako dokumentu o najwyższej randze magisterium kościelnego. Warto zaznaczyć, że nie jest to pierwsza monografia w tej materii. Autor — co należy z uznaniem podkreślić — nie boi się podjąć dyskusji z niektórymi wyjaśnieniami, względnie konkluzjami Fransena, który jako teolog już na ten temat pisał. L. Bressan nie zadowolił się, jak to sam stwierdza we wstępie, zakresem źródeł i literatury uwzględnionym przez P. Fransena, lecz pogłębił je i rozszerzył tło dyskusji, jaka toczyła się wówczas między katolikami i wschodnimi chrześcijanami, a w szczególności protestantami. Uwzględnił on zatem pełniejszy kontekst, w jakim ten kanon powstał. Przeanalizował na nowo dyskusje soborowe, modyfikacje schematów. Mógł to zrobić dzięki wydaniu przez Towarzystwo: Görres Gesellschaft szczegółowych Akt Soboru Trydenckiego. Ze względu więc na szerokie wykorzystanie źródeł nie podawanych przez innych autorów, a także głębszą analizę zebranych materiałów, mamy opracowanie do pewnego stopnia nowe. Całość pracy dzieli się na trzy części. W pierwszej zostało omówione zagadnienie rozwodu z tytułu naruszenia wierności małżeńskiej przed Soborem Trydenckim, w drugiej rozważano poszczególne etapy dyskusji w czasie Soboru Trydenckiego i wreszcie trzecia część zawiera interpretację tego kanonu poczynwszy od okresu bezpośrednio następującego po Soborze Trydenckim aż do Soboru Watykańskiego. Jest to więc studium poważne, koło którego nie można przejść obojętnie, ilekroć ktoś będzie zamierzał ten temat na nowo poruszyć.

Praca niewątpliwie zyskałaby, gdyby autor poszerzył jeszcze zakres rozważanej literatury. W wykorzystanych bowiem opracowaniach przeważają dzieła w języku łacińskim, włoskim, francuskim, niemieckim, rzadziej angielskim, a przecież są i opracowania na ten temat w innych językach, które dałyby jeszcze pełniejszy obraz omawianego zagadnienia. Na korzyść dla autora należy poczytać fakt, że nie tylko stara się on zestawić poszczególne teksty i wypowiedzi na dany temat, ale również w miarę możliwości je wartościuje. Całość dzieła, moim zdaniem, należy ocenić pozytywnie, świadczy bowiem o solidnym wkładzie pracy, która doprowadziła autora do końcowych konkluzji. L. Bressan stara się nie tylko wyciągnąć wnioski z poszczególnych analiz autorów, ale również skonfrontować ich wypowiedzi z późniejszymi dokumentami Stolicy Apostolskiej dotyczącymi lub mówiącymi wprost o tej materii.

Marian Zurowski

Dzieło zbiorowe: Robleda, Garofalo, Adnès, Navarrete: Vinculum matrimoniale, Roma 1973, Università Gregoriana, s. 148.

Publikacja ta zawiera artykuły czterech profesorów biorących udział w kursie renowacji kanonicznej dla sędziów kościelnych, organizowanym

przez Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Pierwszy z artykułów napisany przez Olis'a Robledę omawia problem węzła małżeńskiego w prawie rzymskim. Następny autor Salvatore Garofalo porusza ten sam problem w Nowym Testamencie, Pierre Adnès — w nauce Ojców Kościoła i wreszcie Urbano Navarrete — w teologii i prawie kanonicznym.

Dwa z tych artykułów, mianowicie: Salvatore Garofalo i P. Adès'a były już publikowane w *Periodica de re morali liturgica canonica*, są więc tylko reedycją w dziele tematycznie jednolitym. Pierwsze natomiast opracowanie Olis'a Robledy i ostatnie Urbana Navarrete są wydane po raz pierwszy, warto więc to dziełko zaprezentować czytelnikowi polskiemu. Zawiera ona bowiem problematykę bardzo aktualną ze względu na liczne publikacje i dyskusje na ten temat. Pierwszy z artykułów Olis'a Robledy pt.: „Węzeł małżeński w prawie rzymskim” rozpoczyna się od zagadnienia rozwodów. Prawo rzymskie do trzeciego wieku przed Chr. i od Konstantyna Wielkiego do Justyniana rozwodów nie dopuszczało. Wyjątek stanowiły specjalne wypadki przewidziane przez prawo. Autor stara się zatem wykazać podstawę nierozzerwalności małżeństwa w prawie rzymskim suponującą wzajemną więź małżonków w oparciu o potwierdzoną prawem umową między nimi zawartą. Oczywiście była to nierozzerwalność relatywna, mająca swój fundament zarówno w umowie małżeńskiej jak i w prawie.

Drugi artykuł przedstawia problem węzła małżeńskiego w Nowym Testamencie. Szczególnie wiele miejsca poświęca autor dyskutowanemu tekstowi Mateusza 5, 32 i 19, 9. Przedstawia odnośne opinie i stara się wyciągnąć z tego własne wnioski końcowe. Z kolei P. Adnès przedstawia to samo zagadnienie w świetle nauki Ojców Kościoła korzystając z literatury nowszej, która się na ten temat ukazała.

Urbanus Navarrete przedstawia problem węzła małżeńskiego w świetle magisterium kościelnego, szczególnie rozważając kan. 7 sesji XXIV Soboru Trydenckiego oraz wypowiedzi współczesnych papieży, a także uwzględnia rozmaite publikacje współczesnych i dawnych autorów na ten temat. Szczególną uwagę zwraca na wyjaśnienie nierozzerwalności małżeństwa zawartego i dopełnionego. Stwierdza w swoich konkluzjach końcowych, że dopełnienie małżeństwa po jego zawarciu realizuje aspekt teologiczny doskonałego symbolu związku miłości między Chrystusem a Kościołem. Publikacja ta zatem jest cenna ze względu na kilkoaspektowe przedstawienie tego samego problemu.

Marian Żurowski